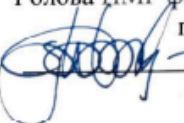

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР
(освітній ступінь)

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова НМР факультету урбаністики та
просторового планування
 /Аліза МАМЕДОВ/
28 серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ОК.06 Історія філософії та філософської думки
(назва освітньої компоненти)

шифр	назва спеціальності, освітньої програми
281	«Публічне управління та адміністрування» ОПП «Державне управління у сфері містобудівної діяльності»

Мова викладання: українська

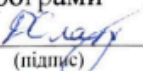
Розробники:

Андрій ШАРИПІН, кандидат філософських наук, доцент
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Філософії
протокол № 15 від «26» червня 2024 року

Завідувач кафедри /Іван ЧОРНОМОРДЕНКО/
(підпис)

Схвалено гарантом освітньої програми
Гарант ОП / Дмитро ХЛАПОНІН /
(підпис)

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності
протокол №1 від 28 серпня 2024 року

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

Шифр	Назва спеціальності, освітньої програми Публічне управління та адміністрування ОПП «Державне управління у сфері містобудівної діяльності»	Форма здобуття ВО										Кількість кредитів ECTS	3	Всього	90	Разом	20	лекції	лаборатор	практичні	Самостійна робота	60	КІТ/ СР	КР/ СW	РП/ СGW	Конт.роб/ Ind. task	Кількість індивідуальних робіт /	1	Екзамен	3	Семестр / Semester	Погодження заступником декана факультету	
		Кількість годин	Аудиторних	у тому числі:	Всього	Разом	лекції	лаборатор	практичні	Самостійна робота	КІТ/ СР																						

Шифр	Назва спеціальності, освітньої програми Публічне управління та адміністрування ОПП «Державне управління у сфері містобудівної діяльності»	Форма здобуття ВО										Кількість кредитів ECTS	3	Всього	90	Разом	6	лекції	лаборатор	практичні	Самостійна робота	72	КІТ/ СР	КР/ СW	РП/ СGW	Конт.роб/ Ind. task	Кількість індивідуальних робіт /	1	Екзамен	3	Семестр / Semester	Погодження заступником декана факультету	
		Кількість годин	Аудиторних	у тому числі:	Всього	Разом	лекції	лаборатор	практичні	Самостійна робота	КІТ/ СР																						

Анотація. Мета та завдання освітньої компоненти

Мета курсу: метою вивчення курсу філософії, «Історія філософії та філософської думки» як складової освітньо-професійної програми «Державне управління у сфері містобудівної діяльності» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», є засвоєння студентом знань та вмінь в сфері філософських дисциплін і розвиток навичок, необхідних для формування загальнокультурних і професійних компетенцій, а також застосування філософських і загальнонаукових методів в повсякденному і професійному житті.

Філософія вчить студента задавати правильні питання до світу і самого себе, примушує його до всебічного пошуку істини. Таким хто засвоїв філософію як навчальну дисципліну вважається студент, який демонструє здатність і готовність до конструктивного діалогу стосовно проблем світоглядного характеру, демонструє здатність до самостійної рефлексії, навчився думати критично. Філософська грамотність передбачає якісне засвоєння фундаментальних речей в області філософії – основних проблем, термінів, ідейних течій. Отже культура мислення включає вміння критично аналізувати чуттєві і надчуттєві феномени, вміння бачити проблему і правильно ставити питання, вміння міркувати і логічно пов'язувати думки, вміння адекватно виражати і обґрунтовувати свою позицію, вміння розуміти опонента і вчитися у нього. Реалізація заданої мети перетворює філософією в основу для розуміння молодого людиною сенсу і мети життя, з'ясування причетності до того, що відбувається в світі.

Курс «Історії філософії і філософської думки» знайомить бакалаврів з історією філософії, основними проблемами класичної і сучасної філософії, найбільш важливими і впливовими ідеями в експертних областях філософських дисциплін. Головними завданнями курсу є розвиток у студентів навичок самостійного критичного мислення, звички до рефлексії про найбільш важливі світоглядні питання сучасності, а також здатності виявляти неочевидні світоглядні проблеми і знаходити шляхи їх вирішення.

Робоча програма містить витяг з навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має здобути бакалавр, програмні результати навчання, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок бакалавра, роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Адреса курсу на Освітньому порталі КНУБА. Програма освітньої компоненти містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Основні положення дисципліни можуть бути використані у подальшому під час вивчення філософії права, історії політичної думки України та історії сучасної зарубіжної політології, а також в якості загальних принципів під час засвоєння природничо-наукових дисциплін.

Пререквізити: на основі загальної середньої освіти.

Посилання на електронний навчально-методичний комплекс дисципліни:
<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3080>

Компетентності здобувачів освітньої програми,

що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	
ЗК01	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
ЗК02	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК03	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК08	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК10	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК11	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
Фахові компетентності	
ФК01	Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.
ФК03	Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

**Програмні результати здобувачів освітньої програми,
що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти**

Код	Програмні результати
ПРН01	Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.
ПРН03	Вміти усно і письмово спілкуватися іноземною мовою.
ПРН07	Уміти організувати та брати участь у волонтерських/культурно-освітніх/спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.
ПРН13	Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

ЗМІСТ КУРСУ

Змістовий модуль 1. Філософські парадигми мислення. Ретроспективний огляд

Лекція 1. Предмет і завдання сучасної філософії.

Філософія і «здоровий глузд»; філософія і «користь»; філософія і наука; філософія і світогляд; східна мудрість vs. грецька любов до неї; чи можна навчити мислити; історія філософії як ключ до філософського пізнання; що таке методологія філософського знання; філософія як навчальна дисципліна (основні розділи) або навіщо потрібна сьогодні філософія у виші.

Лекція 2. Філософія Давнього Сходу

Давньоіндійська філософія. Даршани – перші філософські школи Індії. Ортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Неортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Джерело пізнання у вченні «чарваки-локаяти». Філософія буддизму. Філософія джайнізму. Філософія Давнього Китаю. Конфуціанство. Філософські школи Стародавнього Китаю (моїсти, мінцзя, фа-цзя). Філософія даосизму. Японська філософія. Філософія Дзен

Практичне заняття 1. Філософія як форма світогляду. Специфіка світогляду, його види та рівні.

Лекція 3. Антична філософія: етапи, школи і проблематика

Специфіка давньогрецької цивілізації. Антична філософія - концепції походження; афінський зразок; загальні поняття ранньої грецької філософії; міф і логос, проблема почав і проблема ідеального. Поняття справедливості, людина як істота політичне, феномен поліса і республіки. Афіни часів Сократа - особливість

управління і слова. Образ Сократа з точки зору двох епох. Сократівський метод пізнання: іронія, майевтика, діалектика і логіка. Сократ і Платон, платонівська Академія і Аристотель. Діалоги Платона. Вчення Платона про ідеї, ідеальній державі, безсмертя душі і вихованні. Ідеалізм як форма філософського знання - дискусія і визнання. Аристотель і Лікей, як Аристотель «виправив» Платона або вчення про першодвигун. Значення Аристотеля у світовій філософії, вчення про метод пізнання; Аристотель як перший енциклопедист і класифікатор наук. Вчення про категорії. Філософія еллінізму і пізньої античності.

Лекція 4. Середньовічна філософія та епоха Відродження

Філософські проблеми буття Бога. Проблема універсалій в середньовічній думки. Проблема людської свободи і теорія приречення. Своєрідності християнського віровчення; три етапи середньовічної філософії; східна і західна патристика; роль схоластики в середньовічній цивілізації; гуманізм і пантеїзм у філософії епохи Відродження; філософські підстави Реформації і Контрреформації.

Практичне заняття 2. Феномен філософії в античній і середньовічній культурі

Змістовий модуль 2. Філософські парадигми мислення. Сучасна перспектива

Лекція 5 Новоевропейська онтологія і теорія пізнання

Новий сплеск інтересу до філософії. Форми пізнання і критерії достовірності знання. Підстави пізнання і його межі. Питання про джерела моралі. Емпіризм проти раціоналізму або наука про метод; індуктивний метод Ф. Бекона і основи емпіричного підходу в науці; Т. Гоббс: між емпіризмом і розсудливим раціоналізмом; Д. Локк: немає нічого в розумі, чого не було б в почуттях; Локк і Гоббс про соціальні умови свободи. Концепція поділу влади. Віротерпимість як соціальна проблема; Дж. Берклі: існувати - значить бути сприйнятим; скептицизм Д. Юма: проти релігійного і метафізичного догматизму; дедуктивний древо Р. Декарта і природа класичного раціоналізму; вчення про метод; дуалізм і принцип радикального сумніву.

Лекція 6. Німецька класична філософія

Витоки німецької класичної філософії. Філософія І. Канта. І. Кант: „Пролегомени до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука.” Становлення німецького ідеалізму (від Канта до Фіхте). І. Кант. “Критика практичного розуму”. Філософсько-історичне та антропологічне вчення І. Канта. Формування німецького ідеалізму (від Канта до Фіхте). Філософія Й.Г. Фіхте. Й.Г. Фіхте. “Ясне як сонце повідомлення ...” Вчення Й.Г. Фіхте про людину. Філософія Ф.В.Й. Шеллінга. Шеллінг. “Система трансцендентального ідеалізму”. Шеллінг. “Філософія одкровення”.

Філософія Г.В.Ф. Гегеля. Гегель «Наука логіки». Гегель. «Філософія права». Гегель у критичній думці Л. Фейербаха і К. Маркса

Практичне заняття 3. Проблема свідомості у філософії. Філософія пізнання

Лекція 7. Критика основ класичної метафізики

Метафізика і базові категорії онтології. Буття як центральна категорія онтології. Буття і суще. Діалектика буття і небуття. Рух і розвиток. Проблема прогресу. Детермінізм і індетермінізм. Поняття закону. Простір і час: основні підходи. Соціокультурний сприйняття простору і часу. Що значить некласична філософія? Зміна предмета і завдань філософії. Феноменологія - Brentano і Husserl: пошуки формули свідомості. Особливості та основні етапи позитивізму. Філософська герменевтика. М. Фуко: смерть суб'єкта.

Лекція 8. Критика ідеалізму в сучасній філософії

Основні напрямки «філософії життя»; А. Шопенгауер і Ф. Ніцше. Що таке воля і влада? Головні категорії ніцшеанської думки; від нігілізму до ідеї Надлюдина. Філософія між наукою і мистецтвом. Філософський психоаналіз. Основні напрямки західного екзистенціалізму: німецький екзистенціалізм М. Хайдеггера, французька екзистенціальна філософія А. Камю і Ж.-П. Сартра. Структуралізм і постструктуралізм. Ж. Дерріда і Ж.-Ф. Ліотар: те що означає без позначуваного.

Практичне заняття 4. Філософія культури і науки. Соціальна філософія та філософія історії.

Змістовий модуль 3. Філософські смисли соціально-культурних практик

Лекція 9. Філософія науки

Поняття «філософії науки». Теоретичний аналіз науково-пізнавальної діяльності у ХІХ ст. Розвиток філософії науки в ХХ ст.: вплив нео- та постпозитивізму, феноменології, герменевтики, франкфуртської школи. Основні етапи розвитку. *Перший етап (друга пол. ХІХ ст).* Принципи емпіризму і історизму. Кумулятивний ріст наукового знання (проблема індукції). *Другий етап (ХІХ- поч.ХХ ст.).* Критика методу індукції. Пошук єдності та цілісності наукового знання (махізм, аналітична філософія). *Третій етап* (др. третина ХХ ст.). Неопозитивізм та програма аналізу мови науки (Віденський гурток, Берлінська група). Логіка наукового дослідження К. Поппера. *Четвертий етап (кінець ХХ ст.).* Ідея релятивності норм науково-пізнавальної діяльності (постпозитивізм, критичний реалізм). Гуманізація науки. Предмет філософії науки. Еволюція підходів до аналізу науки. Неоднорідність «філософії науки», оцінка її місця і ролі в науці. Головні підходи до аналізу науки. *Позитивістський підхід.* (О. Конт, Д.С. Мілль, Е. Мах, Р. Авенаріус). Пізнавальна цінність людських знань. Досвід

та факти. Кумулятивний розвиток науки. *Аналітичний підхід*. (Б. Рассел, А.Н. Уайтхед, Л. Вітгенштейн, М. Шлик, Р. Карнап). Наукове знання як семантика, синтаксис та прагматика. Логіка та ідеальна мова науки («межі моєї мови – є границями мого світу»). Філософська рефлексія за межами мови науки зайва. Віденський гурток: пошук істини та «культ науки». Фактуалізм, індуктивізм, фізикалізм. Предмет філософії – мова науки. Принципи верифікації та фальсифікації. *Постпозитивістський підхід*. (М. Полані, Т. Кун, І. Лакатос, Д. Агассі, С. Тулмін, П. Фейерабенд). Символічна логіка та історія науки.

Лекція 10. Філософія техніки

Актуальність філософського осмислення техніки. Причини онтологічного, антропологічного і методологічного характеру. Соціокультурні передумови філософського аналізу техніки. Поняття «техніка» в філософії (К. Ясперс, Т.Веблен, О. Тоффлер, М. Гайдеггер, Х. Блюменберг, Х. Ортега-і-Гассет, Х. Бек). Предмет філософії техніки. Основні напрями сучасної філософії техніки. Онтологія, антропологія, методологія і культурологія техніки. Техніка як посередник між людиною та природою. Техніка як засіб вирішення протиріч. К. Маркс і поворот філософії до техніки. Перші спроби філософського осмислення техніки (Е. Капп, А. Еспінас). Техніка як засіб досягнення людського щастя (Фред Бон). «Філософія техніки» Ф.П. Енгельмейера. Основні напрями сучасної філософії техніки. Інженерна філософія техніки (Е. Капп, Ф. Дессауэр, П.К. Енгельмейер). Гуманітарна філософія техніки (К. Маркс, К. Ясперс, Л. Мемфорд, Х. Ортега-і-Гассет, Ж. Елюль, М. Гайдеггер). Технологічний оптимізм (евдемонізм) та технологічний песимізм (алармізм). Сцієнтизм та антисцієнтизм. Філософія науки та філософія техніки.

Практичне заняття 5. Глобальні проблеми людства в контексті сучасної філософії, науки та техніки

Індивідуальні завдання.

1. Виконання індивідуального завдання у вигляді написання реферату або есе. Реферат - обсягом 11-15 с. формат А4 з планом на початку роботи і списком використаних джерел наприкінці. Кількість рефератів – 1. Есе - це форма творчої, самостійної роботи студента. Обсяг 2-5стор. не враховуючи титульної сторінки, шрифт-14, інтервал-1,5. В роботі надається особиста позиція автора з проблеми та висновки.

Структура роботи:

- титульний аркуш,
- вступ,

- основна частина,
- список літератури (не менше трьох джерел і оформлений у відповідності до сучасних вимог)

2. Підготовка наукових повідомлень щодо заданих тем практичних занять, та виступи на практичних заняттях.
3. Підготовка до іспиту.

Тематика індивідуальних завдань

1. Предмет філософії права. Сутність та форми прояву права.
2. Право як справедливість. Теорії справедливості (Дж. Ролз, С. Адамс, Р.Нозік, Б. Рассел, Д. Готієр).
3. Право в добу Відродження (Н. Макіавеллі, Т. Мор)
4. Методи філософії права. Правові колізії.
5. Зародження філософсько-правової думки в Україні (Г. Сковорода, П. Юркевич, М. Драгоманов).
6. Філософсько-правова концепція Б. Кістяківського
7. Антична філософія права. Софісти. Сократ: номос проти дисномії.
8. Філософії права: еволюція поглядів та дискусії.
9. Правова культура. Особистість, право, держава в сучасному світі.
10. Філософія права в сучасній Україні.
11. Антична філософія права. Діке і номос: у пошуках начал справедливості.
12. Принцип формальної рівності як специфіка права.
13. Філософія права Нового часу: Гроцій, Френсіс Бекон, Гоббс.
14. Конституція України (філософсько-правові аспекти).
15. Проблема буття та форми існування права (правові норми, правові відношення, правосвідомість, правові процедури)
16. Філософія злочину і покарання.
17. Основні типи праворозуміння (легізм, природне право, юридичний лібертаризм).

18. Правовий закон (об'єктивний зміст права) та неправовий закон (суб'єктивний зміст, приписи)
19. Середньовічна філософія права. Томізм. Середньовічні юристи.
20. Право – атрибут цивілізованого суспільства.
21. Принцип формальної рівності як специфіка права
22. Антична філософія права. Платон, Аристотель, Епікур, Стоїки.
23. Основні філософсько-правові проблеми сучасності.
24. “Філософія права” як “філософія свободи”.
25. Конституція України (філософсько-правові аспекти).
26. Філософія права Нового часу. Локк. Монтеск'є. Руссо.
27. Три ступені розвитку права – абстрактне право, мораль, етика.
28. Право як рівна міра, свобода і справедливість.
29. Римська правова цивілізація. Космополітизм. Римський стоїцизм
30. (Цицерон, Сенека). Римські юристи.
31. Екзистенціальна філософія права. (В. Майхофер, Е. Фехнер)
32. Філософсько-правові концепції в працях Канта і Гегеля.
33. Право та закон (легізм та юснатуралізм).
34. Російські неогегелянці (Б. Чічерін, П. Новгородцев).
35. Філософія права в системі наук.
36. Історичний розвиток філософії права в епоху Відродження.
37. Екзистенціальна філософія права. (В. Майхофер, Е. Фехнер)
38. Розвиток філософії права в Україні (Б. Кістяківський, І. Франко).
39. Античні вчення про державу (Платон, Аристотель).
40. Принцип формальної рівності як специфіка права.
41. Християнська модель морально-правової реальності.
42. Функції права (комунікативна, семіотична, егалітарна, кратична).
43. Основні напрями філософії права ХХ ст. (нормативістський, аналітичний, феноменологічний, екзистенціальний).

44. Архаїчні «першонорми». Нормативність міфологічної свідомості.
45. Неокантіанські концепції філософії права.
46. Шарль Монтеск'є «Про дух законів».
47. Онтологія права. Правова реальність та форми її буття.
48. Відмінності між природним і позитивним правом.
49. Проблема справедливості у філософії Платона.
50. Соціально-правові протиріччя та їх типологія.
51. Правова цивілізація древніх греків.
52. Права і свободи людини в сучасній Україні
53. Філософія права в контексті всесвітньої історії (комунізм і капіталізм).
54. Правовий закон. Правова держава. Права і свободи людини та громадянина.
55. Форми існування права
56. Капіталізм. Нерівність. Протестантська і утилітарна етика. Капіталізм з «людським обличчям».
57. Магдебурзьке право і розвиток філософсько-правової свідомості в Україні.
58. Гуго Гроцій про природне та позитивне право.
59. Філософія заперечення власності, права та держави. Свобода без права та держави.
60. Філософія права у системі наук
61. Проблема справедливості у філософії Арістотеля.
62. Правова рівність. Право та закон (легізм та юснатуралізм).
63. Дозволи та заборони як регулятивні форми (право та зрівнялівка).
64. Основні напрями філософії права ХХ ст.
65. Становлення філософії права як самостійної науки.
66. Неокантіанські концепції філософії права.
67. Проблема свободи у «Філософії права» Г Гегеля.
68. Цінності та закони природного права.

69. Негегельянські концепції філософії права.
70. Юснатуралістичний підхід до праворозуміння.
71. Праксеологія права. Сила і право. Право і воля.
72. Екзистенціальна філософія права.
73. Філософсько-правові ідеї гегельянців (К. Маркс).
74. Позитивістська теорія права. Непозитивізм Г. Харта.
75. Правова антропологія: гуманістична природа права.
76. Філософія серця” як світоглядно-методологічний фундамент національної філософії права (Г. Сковорода, П. Юркевич).
77. Конфуціанська правова цивілізація: філософсько-етичні основи.
78. Ознаки правової держави.
79. Право – математика свободи.
80. Правова антропологія: гуманістична природа права.
81. Філософсько-правові ідеї періоду Стародавнього Риму

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів

У пп. 8 п. 3.3. Положення Про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті будівництва і архітектури, затвердженого Вченою радою КНУБА (протокол №9 від 26.06.2023 р.) визначено вимоги до самостійної роботи здобувача, а саме: Самостійна робота здобувача є основним засобом засвоєння освітнього матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

До самостійної роботи здобувача належить: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка до підсумкового контролю, науково-дослідна робота. Враховуючи тижневе навчальне навантаження здобувачів відповідно до навчального курсу, щотижнева самостійна робота має бути в межах 16–30 годин.

Для забезпечення збалансованості самостійної роботи здобувача з матеріалом освітньої компоненти мінімальна кількість годин самостійної роботи розраховується виходячи з наступних норм часу:

Вид роботи	Кількість годин за нормами часу	Кількість за навчальним планом	Норми часу
опрацювання матеріалу лекцій	0,5 год на 2 год лекції	20 год.	5
підготовка до практичних занять	0,5 год на 2 год практичного заняття	10 год.	2,5
підготовка контрольної роботи	6 год	1	6
підготовка до іспиту	30 год	1	30

Самостійна робота здобувача над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватися у бібліотеці КНУБА, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також у домашніх умовах.

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (іспит, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів

списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння

отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачи можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проєкту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання			Екзамен	Сума балів	
Змістові модулі		Інд. робота			
1	2		3		
20	20	20	10	30	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	10	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	9	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	8	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	7	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

задовільно	6	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
-------------------	----------	--

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати

визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Питання до іспиту

1. Поняття світогляду і його структура. Міфологічний та релігійний світогляди.
2. Виникнення філософії. Філософський спосіб освоєння дійсності.
3. Предмет філософії і її функції.
4. Специфіка філософських світоглядних питань. Джерела філософського знання.
5. Філософія Стародавньої Індії. Основні школи. Загальна характеристика.
6. Філософія буддизму. Загальна характеристика.
7. Філософія Стародавнього Китаю. Основні школи. Загальна характеристика.
8. Філософсько-етичне вчення Конфуція і його вплив на духовну культуру Китаю.
9. Філософія давньої Еллади /досократівська доба/.
10. Філософські погляди Геракліта.
11. Софісти. Їх внесок у розвиток філософії.
12. Вчення Платона про ідеї. Ідеальна держава.
13. Атомістична школа в античній філософії (Демокрит, Епікур).
14. Філософське вчення Аристотеля.
15. Римська філософія: стоїцизм і скептицизм.
16. Характерні риси філософії Середньовіччя.
17. Патристика. Філософія Аврелія Августина.
18. Філософські погляди Фоми Аквінського.
19. Характерні риси філософії Відродження.
20. Соціальні теорії епохи Відродження /Нікколо Макіавеллі, Томас Мор, Томмазо Кампанелла/.
21. Зміст та мова ренесансного гуманізму.
22. Метод емпіричної індукції у філософії Нового часу.
23. Метод раціоналістичної дедукції у філософії Нового часу.
24. Філософія Просвітництва. Основні ідеї та їх вплив на формування філософії Нового часу.
25. Концепція світу І. Канта "речей для нас" і світу "речей у собі". Сутність «коперніканського перевороту» І.Канта.
26. Етика І. Канта. Категоричний імператив.
27. Філософський метод Г. Гегеля, його зміст. Основні закони діалектики.
28. Гегель про світовий розвиток як історичний процес саморозвитку Абсолютної ідеї /духа/. Розробка Гегелем діалектичного методу мислення.

29. "Нова філософія" Л. Фейєрбаха. Гуманізм і критика релігії Л. Фейєрбахом.
30. Культура українського барокко. Києво-Могилянська академія /Петро Могила, Феофан Прокопович/.
31. Філософія Г.С. Сковороди. (Сковорода Г. "Наркіс").
32. Філософські ідеї Т.Г. Шевченка, Л. Українки, І. Франка.
33. Загальна характеристика сучасної європейської філософії.
34. Маркс та Енгельс про природу, людину і суспільство, історична доля марксизму.
35. Сучасна українська філософія.
36. Техніка, технологія, технічний прогрес і духовність.
37. Філософія серця Памфіла Юркевича.
38. Філософія софістів і Сократа. Постать Сократа у світовій філософії.
39. Буття світу і буття людини.
40. "Філософія життя". Сутність і специфіка.
41. Буття духовного /сакральне і світське/.
42. Філософія як форма суспільної свідомості.
43. Еволюція поняття "матерія". Філософське і наукове значення.
44. Свідомість як форма освоєння людиною об'єктивної дійсності.
45. Соціально-діяльна суть людини.
46. Свідомість, несвідоме, підсвідоме.
47. Віра, надія і любов – духовні феномени людини.
48. Свідомість як спосіб творення. Властивості свідомості.
49. Екзистенціалізм. Основні ідеї, їх актуальність у сучасному житті.
50. Проблема людини в історії філософії.
51. Феномен творчого процесу /гіпотеза, уявлення, інтуїція, фантазія/.
52. Проблеми філософської антропології.
53. Глобальні проблеми сучасності. Проблеми і перспективи сучасної цивілізації.
54. Сутність та структура пізнання.
55. Схоластика. Номіналізм і реалізм.
56. Мораль і політика.
57. Проблема змісту життя, смерті та безсмертя людини.
58. Пізнання. Форми освоєння світу.
59. Наука і суспільство. Сцієнтизм і антисцієнтизм.
60. Емпіричні та теоретичні рівні наукового пізнання.
61. Ідея ноосфери В.І. Вернадського і її світоглядне значення.
62. Поняття і суть творчості. Форми творчості.
63. Ідеологія. Роль ідеології в життєдіяльності суспільства.
64. Виникнення і закономірності розвитку науки.
65. Людина: індивід, індивідуальність, особистість.
66. Категорії філософії, їх методологічне значення.
67. Рівні та методи наукового пізнання.
68. Історична необхідність і свобода особистості. Свобода і відповідальність.
69. Сенс життя і проблеми виживання людства.
70. Соціальні функції науки. Наука та цінності.
71. Релігійна свідомість та її специфіка.
72. Діалектика і метафізика як методи освоєння діяльності.
73. Поняття цінностей. Типи ціннісних орієнтацій.

74. Поняття культури у філософії. Рівні культури.
75. Ієрархія цінностей буття людини.
76. Людина в світі культури.
77. Світ повсякденності /науковий, художній, релігійний/.
78. Елітарна і масова культура.
79. Суспільні форми духовного /мораль, мистецтво, релігія/.
80. Поняття суспільства. Системна організація суспільства і джерела її саморозвитку.
81. Сучасна науково-технічна революція і її соціальні наслідки.
82. Концепції історичного процесу розвитку суспільства.
83. Позитивізм. Історичні форми позитивізму.
84. Простір і час. Соціальний простір і час.
85. Культура і цивілізація. Проблема співвідношення.
86. Техніка як продукт творчості людини. Технічний прогрес і духовність.
87. Футурологія, її можливості і межі.
88. Світоглядна та наукова картина світу. Суперечливість наукової картини світу.
89. Суспільство і природа. Екологічні проблеми сучасності.
90. Філософські проблеми цифровізації та віртуалізації суспільства.

Методичне забезпечення дисципліни

- Комп'ютер з програмним забезпеченням для проведення лекційних та виконання практичних робіт: Microsoft PowerPoint – візуалізація даних.
- Мультимедійний проектор.
- Маркерна дошка.
- Мобільний екран.

Підручники

1. Пекарник А.М. Філософія : підручник для студентів ВНЗ / А.М. Пекарник. – Харків : Едена, 2010. – 479 с.
2. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. Видання 2-е, виправлене й доповнене. - К.: Генеза, 1996. - 367 с.

Навчальні посібники

3. Філософія науки, техніки, архітектури : навч. пос. для магістрів / В.А. Рижко, Л.В. Рижко, І.В. Чорноморденко, К.М. Покотило, Н.М. Лакуша, А.В. Шарипін, О.А. Гринько; МОН України, КНУБА. - Київ: КНУБА, 2018.

4. Надольний І.Ф., Андрущенко В.П., Бойченко І.В. та ін. Філософія: Навчальний посібник / І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, І.В. Бойченко, В.П. Розумний та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. — К.: Вікар, 1997. — 584 с.
5. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія : Навч. посіб. для студ. і аспірантів вищ. навч. закл. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, В.Д. Гвоздецький, Л.А. Чекаль. - К. : Аграр. наука, 2000. - 504 с.
6. Рубанець О.М. Філософські проблеми наукового пізнання : Навчальний посібник з грифом МОН України. - Суми, Універ. книга, 2013. - 229 с.

Конспекти лекцій

Горський В.С. Історія української філософії : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Горський. – 3-тє вид. – Київ: Наук. думка, 1997. – 285 с.

Методичні роботи

Історія філософії та філософської думки: методичні рекомендації до курсу / О.С. Галушко, А.В. Шарипін та ін. – Київ: КНУБА, 2023 – 32 с.

Рекомендована література

1. Арістотель. Метафізика. — Х.: Фоліо, 2020. - 300 с.
2. Бачинін В.А., Чефранов В.А. Історія філософії права. – Харків, 1998.
3. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства [Електронний ресурс] / Деніел Белл. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://molotoff.info/advises/29-2009-09-16-18-59-51/5897-d-bell-prihid-postindustrialnogo-suspilstva.html>
4. Воронюк О.Л. Філософія : підручник / О.Л. Воронюк. — 3-є вид., переробл. та допов. — К. : ВСВ «Медицина», 2018. — 216 с.
5. Гусєв В.І. Вступ до метафізики. Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2004. - 488 с.
6. Гусєв В.І. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст. : Курс лекцій. Навчальний посібник для вузів. / В.І. Гусєв. – К.: Либідь, 1994. – 251 с.
7. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Т. 1-2. / Том 1: Герменевтика I: Основи філософської герменевтики. — К.: Юніверс, 2000. — 464 с. // Том 2: Герменевтика II: доповнення. — К.: Юніверс, 2000. — 478 с.

8. Данильян О.Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Харків : Право, 2018. – 432 с.
9. Декарт. Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках. — Київ: «Тандем», 2001. — 101 с.
10. Етичний кодекс ученого України. Бюлетень ВАК України. - 2011. - № 11. – С.3-8.
11. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія : Навчальний посібник. - Київ: Либідь, 2004. - 488 с.
12. Жоль К.К. Філософія і соціологія права. – К., 2000.
13. Зарубіжна філософія ХХ століття. За ред. Г.И. Волинки. - К.: Довіра, 1993.— 239 с.
14. Історія філософії України : Підручник. — К. : Либідь, 1994. — 416 с.
15. Історія філософії України. Хрестоматія : Навч. посібник / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. — К.: Либідь, 1993. – 560 с.
16. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. — К.: Юніверс, 2000. — 504 с.
17. Кун Т. Структура наукових революцій. — К.: Port-Royal, 2001. - 228 с.
18. Марченко О. В. Філософія права: навч. посібник / Марченко О. В. - Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. - 304 с.
19. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах : Навч. посібник / За ред. М.Ф. Тарасенка. — К., Либідь, 1997. — 328 с.
20. Платон. Держава. - К.: Основи, 2000. - 355 с.
21. Покотило К.М., Таранов С.В. Філософські мандри. (Антологія текстів з історії філософії). - Бровари : ВНЗ „ЕТУ”, 2005. 105 с.
22. Рижко В.А. Концепція як форма наукового знання / В.А.Рижко. – К.: Вища школа, 1995.
23. Рижко В.А. Неоконцептологія : Монографія / В. А. Рижко. - К.: Логос, 2016. - 604 с.
24. Рижко Л.В. Топологія науки / Національна Академія Науки України. Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва. – К.: Альфа-М, 2009. – 512 с.

- 25.Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. – 420 с.
- 26.Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Е. Семенюк, В. Мельник. – Вид. 3-тє. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
- 27.Сковорода Г. Наркіс. Розмова про те: пізнай себе // Твори: У 2 т. / Пер. М. Кашуби, В. Шевчука. - К., 1994. - Т. 1. - С. 150–195.
- 28.Татаркевич В. Історія філософії: Т.1: Антична і середньовічна філософія / Пер. з пол. А. Шкарб'юка. – Львів: Свічадо, 1997. – 456 с.
- 29.Татаркевич В. Історія філософії: Т.2: Філософія Нового часу до 1830 року [пер з пол. О. Гірний]. – Львів: Свічадо, 1999. – 352 с.
- 30.Татаркевич В. Історія філософії: Т.3: Філософія ХІХ століття і новітня / Пер. з пол. – Львів: Свічадо, 1999. - 568 с.
- 31.Україна: Філософський спадок століть: В 2-х т. / Центр практ. філософії; Редкол.: Ю.Буряк (голова) та ін. – К., 2000. – (Хроніка: Укр. культурол. альманах). Т.1: Вип. 37 – 38. – 804. с. Т.2: Вип. 39 – 40. – 798 с.
- 32.Філософія права /За заг. ред. М.В. Костицького і Б.Ф. Чміля. – К.: Юрінком, 2000. – 334 с.
- 33.Франко І.Я. Наука і її взаємини з працюючими класами // І. Франко; Зібрання творів: у 50-ти т. – Т. 45. Філософські праці. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 24–40.
- 34.Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й передне слово проф. Леоніда Ушкалова. - Харків: Прапор, 2004. - 272 с.
- 35.Чорноморденко І.В. Позанаукові знання і культуротворчий процес: Монографія. - К.: КНУБА, 2010. – 360 с.
- 36.Чорноморденко І.В. Проблема існування знання за межами науки: Монографія. - К.: КНУБА, 2005. – 306 с.
- 37.Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана Філософія: Підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с.
- 38.Шкода В.В. Вступ до філософії права. – Харків., 1996.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [https://
www.nbuv.gov.ua](https://www.nbuv.gov.ua)
2. Електронна бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди <https://www.filosof.com.ua/links.htm>
3. <http://library.knuba.edu.ua/>